

Avoin tiede ja tutkimus -hanke

Uutiskirje 3/2015

18.6.2015

Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen uutiskirjeeseen kootaan hankkeen tärkeimmät uutiset. Uutiskirje on tarkoitettu kaikille avoimesta tieteestä kiinnostuneille. Uutiskirje lähetetään sähköpostitse tilaajille joka toinen kuukausi ja julkaistaan www:ssä osoitteessa <http://avointiede.fi/uutiskirje>. Ohjeet uutiskirjeen tilaamiseen ja tilauksen lopettamiseen ovat tämän uutiskirjeen lopussa.

Eurooppa kohti julkisesti rahoitetun tutkimuksen täyttä avoimuutta

Pekka Olsbon (Jyväskylän yliopiston kirjasto) vetämän [Julkaisujen avoimen saatavuuden edistäminen -työryhmän raportissa](#) tehdään yleiskatsaus EU-maiden Open Access -kehitykseen, selvitetään avoimen julkaisemisen tilaa Pohjoismaissa, käydään läpi julkaisuarkistojen tilannetta ja käsitellään Open Access -lehtien rahoitusmalleja. Euroopassa kansalliset tieteen avoimuuteen liittyvät linjaukset ja politiikat vievät kaikkialla kohti julkisesti rahoitetun tutkimuksen täyttä avoimuutta.

Työryhmän suositukset lyhyesti:

1. Tutkimusorganisaatiot kehittävät keskitettyjä palveluja rinnakkaistallentamisen, tutkimusaineistojen hallinnan ja avoimen julkaisemisen käytännön toteutukseen
2. Tutkimusorganisaatiot kannustavat tutkijoitaan julkaisemaan tutkimustuloksia myös laadukkaissa Open Access -julkaisufoorumeissa ja kehittävät Open Access -lehtien kirjoittaja- ja tukimaksujen hallintaan ja käsittelyyn keskitettyjä palveluja ja rahastoja
3. Tutkimusrahoittajat vastaavat siitä, että ne tuottavat rahoittamiensa tutkimusten tulosten avoimeen julkaisemiseen velvoittavat mandaatit.
4. Kehittävät rahoitusmallin, joka seuraa tutkimustulosten avointa julkaisemista ja palkitsee avoimen julkaisemisen toteutumisesta.
5. Toteutetaan suunnitelma kansallisen koordinoitupalvelun perustamiseksi edistämään avointa julkaisemista ja rinnakkaistallentamista.
6. Kehitetään rahoitusmalli kotimaisen avoimen tieteellisen julkaisemisen tukemiseksi.
7. Kehitetään suomalaisen avoimen tutkimuksen keskitetty hakupalvelu.
8. Opetus ja kulttuuriministeriö asettaa tutkimusjulkaisujen avoimuuden seurannan ja mittarit osaksi korkeakouluilta kerättäviä indikaattoritietoja.
9. Tutkimusjulkaisujen avoimuus tuodaan osaksi korkeakoulujen rahoitusmallia.
10. Ministeriöt luovat mekanismin, jonka avulla tutkimusorganisaatioita palkitaan erikseen avoimuuden toteutumisesta.

Selvitys tutkimusinfrojen avoimuuden politiikoista

Pentti Aspilan (LUKE) luotsaaman [Avoimuuden politiikat tutkimusympäristöissä - ryhmän raportissa](#) käydään läpi tutkimusinfrastruktuurien palveluiden toimintakulttuurin nykytilaa ja käyttöpolitiikoita sekä tehdään ehdotus siitä, millainen yhteinen tutkimusinfrastruktuurien käyttöpolitiikan peruslinjaus palvelisi avointa tiedettä ja tutkimusta. Työryhmä suosittelee mm., että

- Kansallisen tason tiedepolitiikan on kannustettava avoimuuteen.
- Valtionhallinnon sisäinen siiloutuminen haittaa edelleen tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä ja sitä olisi syytä purkaa.
- Kansallinen infrastruktuurirekisteri tarvitaan palveluiden löydettävyyden takaamiseksi.
- Organisaatiokohtaisten politiikoiden viidakosta tulisi pyrkiä valtakunnallisiin linjauksiin.
- Tutkimusinfrastruktuurien on sisällettävä selkeä palvelukomponentti.
- Elinkaariajattelu on hyödyllistä kaikkien toiminnan osa-alueiden suunnittelussa.
- Oikein tehdyllä hinnoittelupolitiikalla voidaan parantaa mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää tutkimusinfrastruktuureja.

Ole mukana muutoksessa – avoimen tieteen osaajakoulutus alkaa

ATT-hanke järjestää avoimen tieteen osaajakoulutuksen, jonka tarkoituksena on kouluttaa korkeakoulujen ja tutkimusorganisaatioiden valitsemista henkilöistä avoimen tieteen erityisosaajia. Koulutus alkaa syksyllä yhteistapaamisella, johon toivotaan mahdollisimman suurta osanottoa eri organisaatioista. Ensimmäisessä tilaisuudessa kartoitetaan osallistujien koulutustarpeita, käydään läpi avoimen tieteen edistämiseen liittyviä perusasioita ja sitä tukevia käytänteitä ja mahdollistetaan toimijoiden välisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön käynnistyminen. Koulutuksen sisältö ja oppimismenetelmät suunnitellaan yhdessä osallistujien kanssa. Jokainen voi valita tulevasta koulutuskokonaisuudesta itseään kiinnostavat aiheet ja osallistua koulutuskokonaisuuteen sekä osallistujana että kouluttajana hyödyntämällä jo olemassa olevia resursseja kuten koulutusmateriaaleja ja omaa asiantuntijuutta.

Osaajakoulutuksen tavoitteena on edistää organisaatioissa tapahtuvaa avoimen tieteen koulutusta ja tukea jo käynnissä olevia aktiviteetteja ja kehityshankkeita. Osaajakoulutuksen lisäksi syksyksi on suunnitteilla organisaatioiden datapolitiikan laatimiseen osallistuville henkilöille työpajoja, jotka mahdollistavat organisaatioiden välisen yhteistyön ja vertaistuen. Syksyllä toteutetaan myös Suomen Akatemian ja Tekesin henkilökunnalle avoimen tieteen koulutusta.

Lue lisää avoimen tieteen koulutuksesta:

- Sivulta avointiede.fi/koulutus
- Sari Räisänen ja Päivi Rauste: [Ole mukana tutkimuksen muutoksessa – avoimen tieteen ja tutkimuksen osaajakoulutus alkaa syksyllä](#)
- Päivi Rauste: [Avoimen tieteen koulutus käyntiin](#)

Ensimmäinen selvitys korkeakoulujen toimintakulttuurien avoimuudesta valmistui

ATT-hanke selvitti suomalaisten korkeakoulujen avoimeen tieteeseen liittyvää toimintakulttuuria. Toiseksi korkeimmalle tasolle nousivat Helsingin ja Jyväskylän yliopistot. [Selvitys, sen aineisto sekä kyselyn taustamateriaalit](#) ovat luettavissa avointiede.fi-sivustolta. Selvitys toistetaan vuosittain avoimuuden etenemisen seuraamiseksi ATT-hankkeen ajan aina vuoteen 2017 asti. Vastaava selvitys tutkimuslaitoksista on parhaillaan käynnissä.

Luotaus korkeakoulujen avoimuuteen

Opetus- ja kulttuuriministeriö järjestämä Toimintakulttuurin avoimuus korkeakouluissa -seminaari kokosi korkeakoulukenttää ympäri Suomea keskustelemaan korkeakoulujen toimintakulttuurin avoimuuden tilasta ja tulevaisuudesta 6.5.2015. Seminaarin avannut ylijohtaja Tapio Kosunen totesi, että tieteen ja tutkimuksen avoimuus on kansainvälisestikin nopeasti nouseva ja leviävä trendi. Avoimuus on osa tutkimuksen ja opetuksen megatrendejä eli globalisoitumista ja digitalisaatiota. Nämä tulevat muuttamaan vahvasti toimintakulttuuria ja toimintamalleja tulevaisuudessa ajan ja paikan merkityksen vähentyessä. Lue lisää raportista [Luotaus korkeakoulujen avoimuuteen nyt ja tulevaisuudessa toimintakulttuurin avoimuus](#).

Palvelutyöryhmä laatimassa palvelukarttaa

ATT-hankkeen Palvelutyöryhmä aloitti toimintansa tämän vuoden keväällä. Ryhmä on tarkastellut palveluita ja tietovarantoja tutkimusprosessilähtöisesti sekä luonnostellut avoimen tieteen palveluperiaatteita ja palvelukarttaa. Ryhmän tehtävänä on mm. selkeyttää palveluiden rooli tutkimusprosessissa, edistää palveluiden helppoa käytettävyyttä ja yhteentoimivuutta, huolehtia palveluissa olevien tietovarantojen hyvästä hallinnasta ja saatavuudesta ja laatia yhteiset palveluperiaatteet.

”Tie huipulle kulkee diskurssin kautta”

ATT-hankkeen Avoimen tieteen kansainvälinen tilannekuva 2015 -seminaari pidettiin Tieteiden talolla 13.4.2015. Tilaisuuden avannut Juha Haataja (OKM)

totesi, että Suomen tie avoimen tieteen huipulle kulkee diskurssin, ei top-down -sanelun kautta. ”Kypsyystasoarvioinnin alustavat tulokset ovat lupaavia, hyvää työtä on tehty.” [Lue lisää Portti-verkkolehdestä.](#)

ATT Areena – korkeatasoista keskustelua tutkimusetiikasta

Tutkimusetiikka-aiheinen keskustelu avoimen tieteen ja tutkimuksen parissa huipentui järjestyksessään ensimmäisessä ATT Areenassa Minerva-torilla keskiviikkona 20.5. Tilaisuudessa keskustelua alusti kuusi eri tieteenalojen tutkijaa, jotka esittelivät joitain oman alansa tutkimuseettisiä haasteita. ATT Areenan tavoitteena on saada tutkijat sekä kertomaan kohtaamistaan tutkimuseettisistä haasteista että ideoimaan miten niitä voisi ratkaista tai huomioida paremmin osana tutkimustyötä. Keskustelun herättämiseksi Avoimen tieteen ja tutkimuksen Portti - verkkolehdestä julkaistiin avointa tiedettä ja tutkimusetiikkaa eri näkökulmista lähestyviä artikkeleita:

- Heidi Laine: [Tutkimusetiikka avoimen tieteen kontekstissa](#)
- Heidi Laine: [Lääketieteen tutkijat seikkailevat sääntöviidakossa](#)
- Heidi Laine: [Avatullakin aineistolla on omistajansa](#)
- Heidi Laine: [Avoin tiede ei esillä hyvän tieteellisen käytännön ohjeistuksissa](#)
- Joonas Nikkasen raportti tilaisuudesta: [ATT Areenassa ratkottiin tutkimuseettisiä haasteita avoimuuden toteuttamisessa.](#)

Avoimen tieteen käsikirja 2.0 on julkaistu avointiede.fi:ssä

Avoimen tieteen käsikirjan avoimen verkkoversio on nyt julkaistu kokonaan verkossa. Käsikirjan voi ladata myös pdf-muodossa. Käsikirja julkaistiin kevään mittaan osa kerrallaan ja kommentointi oli mahdollista Viima-alustan kautta. Kommentteja ja ehdotuksia on saatu runsaasti ja kommentointi on auki ainakin juhannukseen saakka. Saatujen kommenttien ja ehdotusten perusteella käsikirjaa työestetään entistä paremmaksi. [Tutustu Avoimen tieteen käsikirjaan!](#)

AVAA-portaalia uudistettiin

AVAA-portaalin visuaalinen ilme on uudistettu. Portaaliin on myös lisätty uusia toiminnallisuuksia avointen aineistojen selailua ja hakua varten. [Etusivun](#) kuvakarusellin kautta pääset nopeasti uusimpiin portaaliin lisättyihin aineistoihin käsiksi. Lisäksi etusivulta näet uusimmat uutiset sekä portaaliin lisätyt aineistotyytit. Aineistotyytejä klikkaamalla saat näkyviin ne aineistot, jotka kuuluvat kyseiseen aineistotyyppiin.

[Avatut aineistot](#) -sivulla näet tarjolla olevat avoimet tutkimusaineistot. Viemällä kursorin aineistojen päälle näet tarkemman kuvauksen aineistoista. Klikkaamalla aineistoa saat kyseiseen aineistoon liittyvät tarkemmat tiedot sekä voit siirtyä

aineistoon liittyviin sovelluksiin tai rajapintoihin. Voit rajata aineistoja valitsemalla sivun oikealta puolelta aineistotyyppin. Sivun oikealla puolella on myös tekstihaku, jolla voit etsiä aineistoja.

[Ohjeet aineiston avaajalle](#) -sivulta löydät tietoa siitä, miten voit avata omat aineistosi AVAA-portaalissa. [Tietoa palvelusta](#) -sivulta löydät yleistä tietoa AVAA-palvelusta. Voit ottaa AVAA-palvelun tuottajiin yhteyttä [yhteydenottolomakkeella](#).

Uutta luettavaa

- Tommi Kutilainen: [Avointa yhteistyötä lipiditutkimuksessa](#)
- Helsingin yliopiston [Yliopistolainen 2/2015](#) -lehden teemana on avoin data.
- Juttuja Tieto käyttöön –haussa rahoitettaviksi valituista projekteista
 - Seliina Päälylsaho: [Ammattikorkeakoulujen tieto ja osaaminen näkyväksi](#)
 - Juho Lindman: [NopSA vie Hankenia kohti avointa tiedettä](#)
 - Pekka Olsbo et al.: [Suomi rinnakkaistallentamisen mallimaaksi](#).
- Kimmo Koskinen: [OpenAIRE2020 tukee eurooppalaista avointa tiedettä käytännön tasolla](#) ja blogi [OpenAIREn GoldOA-pilotista](#).

Tulevia tapahtumia

- 11.11.2015 Avoimen tieteen ja tutkimuksen foorumi Tampereen yliopistolla. Foorumi on vuosittain järjestettävä Suomen suurin avoimen tieteen tapahtuma.

Uutiskirjeen tilaaminen ja tilauksen lopettaminen

Uutiskirjeen tilaaminen: Mene sivulle <https://postit.csc.fi/sympa/info/att-uuuutiset>, klikkaa nappia Tilaa (Subscribe) ja kirjoita sähköpostiosoitteesi aukeavaan ikkunaan. Sen jälkeen saat vahvistusmailin sähköpostiin ja hyväksy tilauksen klikkaamalla mailissa olevaa linkkiä.

Uutiskirjeen tilauksen lopettaminen: Mene sivulle <https://postit.csc.fi/sympa/info/att-uuuutiset>, klikkaa nappia Poistu listalta (Unsubscribe). Saat vahvistusmailin listalta poistumisesta sähköpostiisi.

Vaihtoehtoisesti voit lähettää sähköpostia osoitteeseen avointiede@postit.csc.fi. Tähän osoitteeseen voit myös lähettää kommentteja, toiveita ja vinkkejä uutiskirjeeseen.

Uutiskirje lähetetään tilaajille osoitteesta att-uuuutiset@postit.csc.fi. Pyydämme kaikkia kiinnostuneita tilaamaan uutiskirjeen.

Avoin tiede somessa

@AvoinTiede Twitterissä <https://twitter.com/avointiede>

Facebook <https://www.facebook.com/avointiede>

<http://avointiede.fi/>

Avoin tiede ja tutkimus -hanke

[Opetus- ja kulttuuriministeriön](#) rahoittaman Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen tavoitteena on, että vuoteen 2017 mennessä Suomi nousee yhdeksi johtavista maaksi tieteen ja tutkimuksen avoimuudessa ja että avoimen tieteen mahdollisuudet hyödynnetään laajasti yhteiskunnassa. Lisäksi tavoitteena on edistää tieteen ja tutkimuksen luotettavuutta, tukea avoimen tieteen ja tutkimuksen toimintatavan sisäistämistä tutkijayhteisössä sekä lisätä tutkimuksen ja tieteen yhteiskunnallista ja sosiaalista vaikuttavuutta.

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

**AVOIN TIEDE
JA TUTKIMUS**